

*Η ομιλία
που η Δρ Φιλολογίας και Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών
Μαρία-Ελευθερία Γιατράκου
εκφώνησε στο Ομήρειο Πνευματικό Κέντρο Δήμου Χίου
Την Παρασκευή 27 Οκτωβρίου 2000*

Θέμα:

Ανταύγειες από την 28η Οκτωβρίου 1940

Την οργάνωση και την ευθύνη της εκδήλωσης είχαν

το

Περιοδικό
ΔΑΦΝΗ

Σε συνεργασία με τον

*Οργανισμό Πολιτισμού και Νέας
Γενιάς Δήμου Καμποχώρων*

Διανέμεται με το 5ο φύλλο (Δεκέμβριος 2000) του περιοδικού «Δάφνη»

Ομήρειο Πνευματικό Κέντρο, 27-10-2000

(Προσφώνηση προσκεκλημένων και παρουσίαση Δαφνούσων Ηρώων)

Πανοσιολογιότητα, εκπρόσωπε του Σεβασμιότατου, κύριε Βουλευτά, κύριε εκπρόσωπε του Στρατιωτικού Διοικητή, κύριε βοηθέ Νομάρχη, κύριε πρόεδρε της Τοπικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων Δήμαρχε Καμποχώρων, κύριε Δήμαρχε Χίου, κύριε Πρόεδρε του Ομηρείου Πνευματικού Κέντρου Δήμου Χίου, κυρία εκπρόσωπε του Ελληνογερμανικού Συνδέσμου Φιλίας, κύριοι Πρόεδροι Πολιτιστικών και άλλων Συλλόγων του νησιού μας, άνθρωποι των Γραμμάτων και των Τεχνών, κύριοι εκπρόσωποι των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, φίλοι Δημοσιογράφοι, κύριοι Πρόεδροι και λοιποί εκπρόσωποι των Συλλόγων του Δαφνώνα, αγαπητοί μου συνεργάτες στο περιοδικό «Δάφνη» και στην οργάνωση της σημερινής εκδήλωσης, αδέρφια Δαφνούσοι, φίλοι Καμποχωρούσοι, κυρίες και κύριοι.

Με ιδιαίτερη χαρά και ικανοποίηση διαπιστώνουμε για μια ακόμα φορά, πως οι κόποι μας δεν πάνε χαμένοι.

Η αγάπη σας για το περιοδικό μας, η συντονισμένη δουλειά μας με τους αρμοδίους του Δήμου Καμποχώρων και πάνω απ' όλα η ανταπόκριση στην πρόσκλησή μας, της φίλης του Δαφνώνα, της Διδάκτορος Φιλολογίας και Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών Μαρίας-Ελευθερίας Γιατράκου, να βρίσκεται σήμερα μαζί μας και να μας μιλήσει για την Εθνική Επέτειο, έφεραν το ποθητό αποτέλεσμα. Η πρώτη μας εκδήλωση στην Πόλη της Χίου, είναι μια ακόμα επιτυχία. Η αίθουσα παραστάσεων του Ομηρείου Πνευματικού Κέντρου Δήμου Χίου, είναι γεμάτη και όλοι ανυπόμονα περιμένουμε την ομιλήτρια ν' ανεβεί στο βήμα και να μας περιγράψει «Ανταύγειες από την 28^η Οκτωβρίου 1940».

Δεν θέλω να σας κουράσω.

Αισθάνομαι όμως την ανάγκη και την υποχρέωση να πάρω λίγα λεπτά και αφού σας ευχαριστήσω που ήλθατε σήμερα κοντά μας, να αναφερθώ στους πέντε Δαφνούσους Ήρωες που έδωσαν τη ζωή τους για την Πατρίδα κι έγραψαν τ' όνομά τους στο χρυσό βιβλίο της Ιστορίας μας, ανάμεσα στους άλλους 14.400 νεκρούς του Αλβανικού Έπους.

Στρατιώτης Γιάννης Παπαμιχαλάκης του Λεωνίδα *

Το 1929 υπηρέτησε τσολιάς απ' όπου και η φωτογραφία που βλέπουμε. Στον Ελληνοϊταλικό πόλεμο βρέθηκε με πολλούς άλλους Δαφνούσους στην Αλβανία όπου έγραψαν σελίδες δόξης. Τον Γενάρη του 41 όμως το κρύο και οι κακουχίες του πολέμου τον έστειλαν στο πρόχειρο νοσοκομείο, όπου μετά από ένα μήνα πέθανε. Ήταν 22 Φεβρουαρίου 1941.

Στρατιώτης Ιάκωβος Τσούκαρης του Αλεξίου

Υπηρετούσε στο τμήμα μεταγωγών και μια αφέγγαρη νύκτα κουβαλώντας προμήθειες, γλίστρησαν με το μουλάρι του στον πάγο και έπεσαν στα παγωμένα νερά μιας λίμνης που ήταν κάτω απ' τον γκρεμό.

Στρατιώτης Γεώργιος Ψαρρός του Νικολάου

Το κρύο ήταν αφόρητο και καθένας προσπαθούσε να σώσει εαυτόν. Ο Γιώργης, έφτιαξε αυτοσχέδιο αμπρί και ξάπλωσε να ξεκουραστεί. Το πρωί (μας είπε συμπολεμιστής του) τον βρήκαμε παγωμένο, με λίγες φασόλες να βγαίνουν απ' το στόμα του.

Ναύτης Παντελής Μισιριώτης του Γεωργίου

Υπηρετήσε εθελοντής στη Μέση Ανατολή και στην επιστροφή με το θωρηκτό Αβέρωφ έκανε το ναυτόπαιδο. Το πλοίο αγκυροβόλησε στον Πειραιά αλλά μια σφαίρα από το μέγαρο Βατέ, τον χτύπησε κατάστηθα και ξεψύχησε στην αγκαλιά του επίσης Δαφνούση Αριστοτέλη Μυρώνη. Ήταν μόλις 19 χρόνων.

Ναύτης Παπαμιχαλάκης Μιχαήλ του Λεωνίδα

Αδελφός του Γιάννη Παπαμιχαλάκη. Το καράβι που υπηρετούσε, αραγμένο στον Πειραιά. Ο Μιχάλης έκανε την βάρδια συναδέλφου του που τον είχε παρακαλέσει. Το πλοίο όμως βομβαρδίστηκε και ο άτυχος Μιχάλης σκοτώθηκε εν ώρα υπηρεσίας, λίγες μέρες μετά τον θάνατο του αδελφού του.

Αθάνατοι!!!

Η χαροκαμένη μάνα **Καλλιόπη Λεωνίδα Παπαμιχαλάκη** που έδωσε στην Πατρίδα δυο παιδιά, δυο Παλληκάρια σε λιγότερο από 40 μέρες. Στο πρόσωπό της τιμούμε όλες τις Ελληνίδες Μητέρες.

Το **Δίπλωμα ευγνωμοσύνης** που η Πατρίδα απένειμε στα παιδιά της που πέθαναν γι' αυτήν. Στους Ήρωες του 40. Τιμή και Δόξα σ' εκείνους που θυσιάστηκαν για την Πατρίδα κι ένα μεγάλο ευχαριστώ σε σας που με ακούσατε. Παρακαλώ την Δρα Γιατράκου να έλθει στο βήμα.

Βαγγέλης Ρουφάκης

* Κατά την παρουσίαση των Δαφνούσων Ηρώων, της Μητέρας και του Διπλώματος, έγινε ταυτόχρονη προβολή φωτογραφιών τους σε διαφάνειες. Προβολή διαφανειών με επίκαιρα θέματα έγινε καθ' όλη τη διάρκεια της ομιλίας.

«Ανταύγειες από την 28^η Οκτωβρίου 1940»

Έξι δεκαετίες πέρασαν από την ημέρα που οι Έλληνες, δεχτήκαμε το ηλιόλουστο πρωινό της 28ης Οκτωβρίου του 1940, το δωρικό εγερτήριο. Την ημέρα αυτή όταν η Ιταλία κήρυξε τον πόλεμο κατά της Ελλάδος, ο Μουσσολίνι είχε οκτώ εκατομμύρια λόγχες, τόσα αεροπλάνα ώστε να σκεπάσει τον ήλιο και στόλο που κυριαρχούσε στη Μεσόγειο που την έλεγε Mare Nostrum, (η θάλασσά μας). Και η Ελλάδα τινάχτηκε περήφανη και γέμισε η χώρα δάφνες και δόξα. Και οι Έλληνες τι είχαμε;

Είχαμε κι εμείς τον λιγοστό στρατό μας, τα ελάχιστα καράβια μας και τα ακόμη πιο λίγα και μάλιστα παλαιά αεροπλάνα μας. Είχαμε όμως το ένα: Την ψυχή που μπροστά της δεν άξιζαν τίποτα τα μεγαθήρια του Ιταλού. Το γεγονός ότι τα παιδιά της Ελλάδος πήγαιναν στο μέτωπο με το χαμόγελο στα χείλη, αυτό έδειχνε την ψυχή τους, την ψυχή που έδινε τα πάντα για την Ελλάδα. Και μια τέτοια απόφαση μπορούσε ν' αντέξει στις χειρότερες συνθήκες, με την βροχή, το χιόνι, τον παγωμένο αέρα, τα πάντα.

Γι' αυτό νικήσαμε τους Ιταλούς. Η ψυχή νίκησε την ύλη.

ΟΧΙ! Λιτό το ΟΧΙ του τότε πρωθυπουργού κι ολόκληρου του ελληνικού λαού. Λιτό και το πρώτο ανακοινωθέν. «Τα ημέτερα τμήματα αμύνονται του πατρίου εδάφους». Όλα τα ανακοινωθέντα ήταν κείμενα μεγαλειώδη στην λιτότητα τους, ηρωικά στην γαλήνη τους, θαυμαστά στην αυτοκυριαρχία τους, βαθιά και πλούσια στο περιεχόμενο τους. Το 40-41 οι Έλληνες έγραψαν με τρία μόνο γράμματα μια ολόλαμπρη Ιστορία 216 ημερών. Στη λεωφόρο της μνήμης βλέπουμε να παρελαύνουν οι νέοι. του 40.

Βαδίζουν σταθεροί, κυριευμένοι από την Επική μέθη, προχωρούν στεφανωμένοι με τα άσπια χιόνια από τις κορυφογραμμές των βουνών της Β. Ηπείρου μας. Πάμφωτοι όλοι τους με τα παράσημα της φωτιάς στα στήθη, στο μέτωπο είναι αποτυπωμένο το φίλημα της δόξας κι ο απόηχος της ιαχής τους.

ΟΧΙ, φτάνει. ως τ' αυτιά μας σαν πίστη στον θεό, σαν αγάπη στην πατρίδα, σαν σεβασμός στα ιδανικά της φυλής, σαν χρέος στον κόσμο μας, σαν απαίτηση του πολιτισμού. Με βεβαιότητα ότι τον αγώνα τον ευλογεί ο θεός, η Μεγαλόχαρη, η κραυγή ΑΕΡΑ πούβγαίνει από τα στήθη των λεβεντόκορμων μαχητών μας έμοιαζε με έκρηξη ηφαιστείου. Ξεπηδούσε σαν λάβα γιατί ξεχνόνταν από ψυχή πυρακτωμένη που έπασχε για την ελευθερία, την δικαιοσύνη, την υπεράσπιση των ιερών και των οσίων μας, από ψυχή που είχε βαθύτατα τραυματιστεί ύστερα από το έγκλημα του ιταλού στ' αγιασμένα νερά της Τήνου, τον ύπουλο τορπιλισμό και τον αναπάντεχο πνιγμό της Έλλης μας.

Το 1821 ο Ελληνισμός παλλόταν από το πάθος της ελευθερίας.

Τα 1940 κόχλαζε από οργή που μεταβλήθηκε σε ενθουσιασμό όταν ο εχθρός επετέθη. Ενθουσιασμό τόσο πηγαίο και γνήσιο, ώστε ήταν χαρούμενοι όσοι έφευγαν για να αντιμετωπίσουν ένα πολύ πιθανό θάνατο και θλιμμένοι όσοι δεν θα είχαν αυτήν την ευτυχία. Ποτέ έθνος δεν δέχτηκε με τέτοιο ενθουσιασμό το άγγελμα, πως έφτασε μια φοβερή δοκιμασία. Ίσως μια μοναδική στιγμή ήταν αυτή στην μακραίωνη ιστορία μας ακόμη κι αν ανατρέξουμε στις ενδοξότερες σελίδες των αρχαίων.

Στον Μαραθώνα εκδηλώνονται δισταγμοί κι αναβλητικότητας κι ο Μιλτιάδης μεταχειρίζεται όλη του την πειθώ για να αποφασίσει ο πολέμαρχος Καλλιμάχος να δώσει μάχη. Στη Σαλαμίνα είναι γνωστές οξύτατες διαφωνίες που καταπατούν μόνον όταν ο εχθρικός στόλος κυκλώνει τους Έλληνες συμμάχους στα στενά νερά και τους αναγκάζει να τα καταστήσουν, εσαεί ένδοξα.

Το 1940 σύσσωμο το έθνος ορθώθηκε εναντίον του εχθρού. Άνδρες, γυναίκες, μια θέληση και μια φωνή. Δεν βρέθηκε γυναίκα που να έμεινε αργή, παθητική μοιρολάτρη. Καμμία δεν υστέρησε σε ακάματη δουλειά. Από τα χωράφια ως τα νοσοκομεία. Από τα εργοστάσια έως τα προχωρημένα συσσίτια, στις ζώνες των πρόσω. Και δεν υπήρχε χέρι γυναικείο που να μη πλέκει κάλτσα ή περιλαίμιο για τον στρατιώτη της Αλβανίας.

Πρώτες από όλες οι γυναίκες της Πίνδου που μετέφεραν πολεμοφόδια, τροφές κι ό,τι άλλο για την χρήση των πολεμιστών.

Τόση ήταν λοιπόν η έλλειψη μεταφορικών μέσων; Ναι. Ήταν τόση, ώστε οι δραματικές περιστάσεις απαιτούσαν και δραματικές αποφάσεις. Επειδή όμως ο χώρος της εποποιίας του 40 είναι απέραντος σε ηθική έκταση θα προσπαθήσουμε να ανθολογήσουμε περιστατικά ηρωισμού και μεγαλείου ως νικητήρια βαγιόκλαρα. Έτσι η μνήμη του έπους του 40 θα μας βοηθήσει να διασφαλίσουμε την ταυτότητα και αξιοπρέπεια μας λέγοντας ΟΧΙ σε κάθε μορφή δουλείας.

Για να υψώσουμε την συνείδηση και να αντικρύσουμε την Ελλάδα σε όλη της την πνευματική, ιδεολογική και εθνική σημασία. Να βρούμε πάλι τον εαυτό μας και να συνειδητοποιήσουμε το χρέος μας.

Ξεκινάμε λοιπόν με τα «ματωμένα φτερά» προτάσσοντας ένα ποίημα που έγραψε ένας πατέρας, ο Αριστοτέλης Σακελλαρίου στην Αθήνα, στις 4 Νοεμβρίου του 1940.

Στον Γιάννη μου, τον Αεροπόρο.

Από ψηλά στα Γιάννενα φωνή αγγέλου φτάνει.
-Ετοίμασε, πατέρα μου, το δάφνινο στεφάνι.
Τις αδελφές μου φίλησε, της μάννας μου το χέρι,

στάσου στη θέση μου πιστός σε κάθε θέλημα της
και πες της, υπερήφανη, πρώτη αυτή να ξέρει
πως άλλη μάννα, η Ελλάς, με κράτησε κοντά της.

Με το λιτό αυτό ποίημα εξέφρασε τον πόνο και την περηφάνια του για την θυσία του γιου του υποσμηναγού Ιωάννου Σκελλαρίστου, ο ευγενής πατέρας του. Ο γιός του επεσε σε αερομαχία επάνω από τα Ιωάννινα στις 2 Νοεμβρίου του 1940.

Αυτή όμως η αερομαχία ήταν μια ολόκληρη εποποιία. Οι Ιταλοί βιάζονται να εισβάλουν στην Ελλάδα πριν συμπληρωθεί η ελληνική επιστράτευση. Καταστρώνουν για τον σκοπό αυτό σχέδιο βιαίας επίθεσης με τις πεζικές, τις μηχανοκίνητες δυνάμεις τους, αλλά και με την αεροπορική τους υπεροπλία.

Τετρακόσια αεροσκάφη ιταλικά προς εκατόν σαράντα ελληνικά. Τα αεροπλάνα των ιταλών βομβαρδίζουν ανηλεώς πάνω από τις αμυντικές μας γραμμές. Η τιτανομαχία μαίνεται ανάμεσα στους πολλούς Ιταλούς και στους λίγους Έλληνες. Οι Έλληνες γνωρίζουν την τραγικότητα της κατάστασης και αγωνίζονται με την ψυχή ατσάλινη να ανακαταλάβουν την Γραμπάλα, ν' αναχαιτίσουν τον εχθρό, να σωθεί η πατρίδα. Τα ιταλικά αεροπλάνα αγκομαχούν στην σκληρή πάλη με τους Έλληνες Ίκαρους που τους ρίχτηκαν σαν αετοί και υπερασπίζονται την φωλιά τους με άγριο μάτι και νύχια θανατερά.

Και να. Τα ιταλικά αεροπλάνα κάνουν τούμπες στον ελληνικό ουρανό. Πέφτουν. Τσακίζονται.. Κι άλλα κυνηγημένα, τρελλά, τρέχουν μανιασμένα να φύγουν, να σωθούν. Η αερομαχία άνιση, τρομακτική, κι άμα είσαι Έλληνας δεν μετράς πόσα είναι τα κοράκια του εχθρού, μετράς με τους παλμούς της ελληνικής ψυχής σου το χρέος του κινδύνου.

Ο υποσμηναγός Ιωάννης Σακελλαρίου κυνηγεί με πάθος ένα ακόμη ιταλικό αεροπλάνο και το ρίχνει συντρίμια στην ματόβρεχτη γη. Τότε μανιασμένο το σμήνος των ιταλών κυκλώνει τον Έλληνα αετό. Δεν έχει όμως άλλα πυρομαχικά ο δικός μας. Μισή ώρα θηριομαχεί στους αιθέρες.

-Διώξατε μέχρι θανάτου, αντιλαλεί η διαταγή του προς το σμήνος που διοικούσε. Σε κλάσματα δευτερολέπτου αγκαλιάζεται με τον θάνατο. Δεν έχει πυρομαχικά. Έχει όμως το αεροπλάνο του. Ορμάει και πέφτει ακάθεκτος στο εχθρικό αεροπλάνο. Τ' άλλα τρέπονται σε φυγή μπροστά στο πήδημα του θανάτου. Ο Έλληνας υποσμηναγός, αγκαλιασμένος στην συντριβή με τον εχθρό, περνά στην αθανασία.

«Το χρεωστούσαμε στην Ελλάδα» είπε ο πατέρας του όταν τόμαθε σε δύο μέρες. «Δέχομαι συγχαρητήρια σαν Έλληνας και συλλυπητήρια σαν πατέρας». Τα σχόλια περιττεύουν.

Οι σημερινοί νέοι κι έφηβοι δεν δοκίμασαν την πίκρα που γεύτηκαν τα παιδιά του '40-45. Δεν τους δόθηκαν οι ευκαιρίες να ζήσουν γεγονότα που συγκλονίζουν τον άνθρωπο και τον κάνουν να ριγίσει από άγιους ενθουσιασμούς για την πατρίδα.

Αξίζει λοιπόν να μεταφέρουμε εδώ το παράδειγμα ενός μικρού παιδιού από εκείνα που στα χρόνια του 40 έως 45 είχαν μεταβληθεί σε πραγματικούς γίγαντες. Κοιμήθηκαν παιδιά και ξύπνησαν ώριμοι άνδρες.

Στα μέσα Νοεμβρίου του 41 ήρθε από την Κέρκυρα στην πρωτεύουσα ο Σπύρος. Ένα παιδάκι δώδεκα χρονών. Είχε τραυματισθεί, τα Χριστούγεννα του προηγούμενου έτους 1940 κατά την διάρκεια του φοβερού ιταλικού βομβαρδισμού. Το πρωί των Χριστουγέννων του 40 ήρθαν και πάλι οι Ιταλοί καβάλλα στα σιδερένια πουλιά τους. Που να φανταστούν οι Έλληνες ότι θα σκόρπιζαν τον όλεθρο και την καταστροφή και την ημέρα που αντήχησε το επί γης ειρήνη των αγγέλων.

Τα παιδάκια που ανυποψίαστα χύθηκαν στους δρόμους για να παίξουν, δέχθηκαν βροχή από σφαίρες. Τότε ήταν που ο μικρός Σπύρος έχασε το δεξί του χέρι. Μόλις τον Νοέμβριο του 41 κατάφερε με μύριες δυσκολίες και ταλαιπωρίες να φτάσει με τη μητέρα του στο Νοσοκομείο του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού Αθηνών, για να του βάλουν ένα προσθετικό μηχανήμα, επειδή το χεράκι του είχε κοπεί από ψηλά. Γιατροί, αδελφές, υπηρετικό προσωπικό πρόσφεραν τις επιστημονικές τους γνώσεις, τη νοσηλεία, τις φροντίδες, με ιδιαίτερη στοργή στον Σπύρο. Ο ίδιος όμως είχε τέτοια διάθεση που όλοι τον κοίταζαν απορημένοι. Κι όταν με κάποια τρυφερά λόγια προσπαθούσαν να τον παρηγορήσουν γιατί θάμενε ανάπηρος από τέτοια ηλικία, ο Σπύρος που είχε το όνομα του μεγάλου Αγίου της Κερκύρας, άνοιγε διάπλατα τα μεγάλα, λαμπερά, ματάκια του, κάρφωνε το καθαρό βλέμμα του σε γιατρούς κι αδελφές κι απαντούσε θυμόσοφα:

-Δεν πειράζει. Στην Κέρκυρα, ξέρετε, υποχρεώνουν οι ιταλοί όλο τον κόσμο να χαιρετάει σηκώνοντας ψηλά το δεξί τους χέρι για το Saluto Romano κι εγώ γλίτωσα από αυτήν την αγγαρεία.

Τους την έφτιαξα των Ιταλών!

Τέτοιος ο λαός μας, τέτοια και τα παιδιά του. Σ' αυτόν τον πόλεμο οι Έλληνες πρωταγωνίστησαν όχι μόνον με την ανδρεία, αλλά και με την μεγαλοκαρδία, την ευγένεια την αξιοπρέπεια, το ήθος τους.

Στο κείμενο αυτό θα μεταφερθούμε στα άγρια χιονισμένα βουνά της Πίνδου. Ήταν 21^η Νοεμβρίου 1940. Ημέρα που η εκκλησία μας γιορτάζει τη μεγάλη γιορτή των Εισοδίων της Υπεραγίας Θεοτόκου στο Ναό του Σολομώντος. Είναι η γιορτή που αποτελεί «το προοίμιον» της ευδοκίας του Θεού στον άνθρωπο και την «προκήρυξιν» της σωτηρίας των ανθρώπων από την αμαρτία και τον αιώνιο θάνατο. Ενώ όμως στα μετόπισθεν γιόρταζαν τη μεγάλη Θεομητορική γιορτή, αναπέμποντας θερμή ικεσία στη σκέπη του έθνους υπέρ του αγωνιζομένου στρατού μας, οι γιγαντομάχοι μας πολεμούσαν για την ελευθερία της πατρίδος.

Εκείνη την ημέρα είχαν διακομισθεί στο μικρό χωριό Ελεύθερο, όπου είχε καταβληθεί το 11β Ορεινό χειρουργείο έξι ιταλοί τραυματίες. Μεταξύ τους ο στρατιώτης Παβολίνι Μαρκήσιος του Γκιουζέπε. Ανήκε στο 8^ο σύνταγμα αλпинιστών της 3^{ης} Μεραρχίας Τζούλια. Καταγόταν από την πόλη Ούντινε της Β. Ιταλίας.

Ο Ιταλός τραυματίας παρουσίαζε όπως διηγείται ο τότε στρατιωτικός ιατρός Βασίλ. Ν. Κρεμμύδας, «προχωρημένη αεριογόνο γάγγραινα στο δεξιό σκέλος, από ανοικτό συντριπτικό κάταγμα της κνήμης και η κατάστασή του ήταν κρίσιμη». Ο στρατιωτικός ιατρός έκανε ότι του ήταν δυνατό για να σώσει τη ζωή του Ιταλού τραυματία και όταν η κατάσταση σταθεροποιήθηκε κάπως, προχώρησε «σε ακροτηριασμό στο ύψος του μηρού». Επειδή όμως η μονάδα του βρισκόταν σε διαρκή μετακίνηση αποφάσισε τη διακομιδή του Ιταλού στο Πεδινό χειρουργείο της Κόνιτσα.

Οι έξι τραυματιοφορείς, που επιφορτίστηκαν για τη μεταφορά του, εβάνιζαν δυο μέρες μέχρις ότου φθάσουν στην Κόνιτσα. Ο επί κεφαλής των τραυματιοφορέων Δημήτρης Βιτζηλαίος έγραψε στην αναφορά του:

«Βαρύ χειμωνιάτικο δειλινό ξεκινήσαμε με εκνευριστικό ψιλοβρόχι, μέσα σε πυκνή καταχνιά, που αφαιρούσε και τα ελάχιστα ίχνη ορατότητας. Με τις τρεις κουβέρτες που αποτελούσαν την πανοπλία μας σε υψόμετρο πάνω από 1600 μέτρα, είχαμε σκεπάσει τον τραυματία. Και το κονιάκ, που διαθέταμε σαν μοναδικό όπλο ενάντια στη νυχτερινή παγωνιά, το δίνουμε λίγο-λίγο στον Παβολίνι.

Στο «Μάμα μία» που κάθε τόσο ξεφώνιζε, του άπαντούσαμε με στοργή και του δίνουμε θάρρος, συνεχίζουμε την πορεία μας, ανοίγοντας περάσματα ανάμεσα από βράχια και πυκνές φυλλωσιές, μέσα από κακοτοπιές, το πρωί της τρίτης ημέρας αντικρίσαμε την πολιτεία του λυτρωμού.

Την ώρα του αποχαιρετισμού, βάλαμε στην τσέπη του χιτωνίου του τη διεύθυνση μας. Την είχε ζητήσει κλαίγοντας...».

Ο Παβολίνι τελικά σώθηκε, επαναπατρίστηκε και ζούσε στην πόλη του Ούντινε, όπου ήταν γνωστός «Ο ανάπηρος με τό 'να πόδι»...

Τέτοια είναι ελληνική ψυχή γεμάτη στοργή, αίσθημα αδελφότητας και ανθρωπισμού όχι μονάχα σε καιρούς ειρήνης, αλλά και σε ώρες τραγικές, κατά τις οποίες ο άνθρωπος κυριαρχείται συνήθως από αισθήματα εχθρότητας και αντεκδικήσεως. Τέτοιες βάρβαρες πράγματι ώρες η Ελληνική ψυχή δεν αποθηριώνεται. Αντίθετα σκύβει με αισθήματα γνήσιου ανθρωπισμού και αρχοντιάς και περιθάλλει τον τραυματία εχθρό, που της επιτίθεται αναίτια για να της αφαιρέσει την ελευθερία και να θανατώσει το σύντροφό της.

Τέτοιες ώρες ο Έλληνας περιθάλλει τον εχθρό, τον σηκώνει στους ώμους του και μέσα από τα χιονισμένα βουνά και τις χαράδρες τον μεταφέρει με αίσθημα ευθύνης και ψυχικής ανωτερότητας στα μετόπισθεν για καλύτερη και ολοκληρωμένη νοσηλεία. Στερείται αυτό που ο ίδιος διέθετε για προστασία από τη νυχτερινή παγωνιά του άνω των 1.600 μέτρων υψόμετρου και με αυθόρμητη, ανοιχτόκαρδη αγαπητική διάθεση, ενθαρρύνει τον τραυματία, τον εμψυχώνει, τον παρηγορεί και τον σκεπάζει με τρεις κουβέρτες...

Αναρίθμητα τα περιστατικά που το επιβεβαιώνουν. Ενδεικτικά αναφέρουμε ένα:

Είχε οργανωθεί από τον ΕΕΣ η υπηρεσία μεταγγίσεως αίματος. Ουρές από νέους, κοπέλλες, γυναίκες, μαθητές, παιδιά, περίμεναν στη σειρά τους. Μια μέρα ο επί της αιμοδοσίας γιατρός είδε στην ουρά των αιμοδοτών ένα γεροντάκι..

-Εσύ παπούλη, του είπε ενοχλημένα, τι θέλεις εδώ; Ο γέρος απάντησε δειλά:

-Ήρθα κι εγώ για να δώσω αίμα. Ο γιατρός τον κύτταζε με απορία και συγκίνηση. Ο γέρος παρεξήγησε τον δισταγμό του. Η φωνή του έγινε πιο ζωηρή.

-Μη με βλέπεις έτσι γιατρέ μου, είμαι γερός. Το αίμα μου είναι καθαρό. Κι ακόμα, ποτές μου δεν αρρώστησα. Είχα τρεις γιους. Σκοτώθηκαν και οι τρεις εκεί πάνω». Χαλάλι της πατρίδας. Όμως μου είπαν πως οι δυο πήγαν από αιμορραγία. Λοιπόν, είπα στην γυναίκα μου. Θάνε κι άλλοι πατεράδες που μπορεί να χάσουν τα παλληκάρια τους γιατί δεν θάχουν οι γιατροί αίμα να τους δώσουν. Να πάω να δώσω κι εγώ το δικό μου;

-Άιντε, πήγαινε γέρο μου, μου είπε, κι ας είναι για την ψυχή των παιδιών μας. Κι εγώ σηκώθηκα και ήρθα.

Τέτοια περιστατικά ανδρείας και ήθους έπρεπε να διανθίζουν τα εκπαιδευτικά βιβλία. Τέτοιες πράξεις ποιότητας ζωής έπρεπε να προβάλλονται από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Αλλά ενώ τότε η αναγνώριση ήταν γενική και υπερθετικοί της Ελλάδος οι έπαινοι, ενώ ο Τσώρτσιλ δήλωνε ότι δεν θα λέγεται πλέον ότι οι Έλληνες πολεμούν σαν ήρωες αλλά ότι οι ήρωες πολεμούν σαν Έλληνες, τώρα στις ημέρες μας μεγάλη είναι, η απορία του Έλληνα αναγνώστη όταν ανοίγει τις μεταπολεμικές εγκυκλοπαιδείες και ιστορίες του Β Παγκοσμίου πολέμου και διαπιστώνει ότι για την αποφασιστική αυτή καμπή του πολέμου αφιερώνονται ελάχιστες διαλειπτικές φράσεις όπως οι ακόλουθες:

«1940, 28-10. Απόρριψη υπό της Ελλάδος του τελεσιγράφου του Μουσσολίνι». Ή: «1940 Οκτώβριος. Ιταλική επίθεση κατά της Ελλάδος».

Υπάρχουν όμως στιγμές πολλές. Μεγαλειώδεις. Απαράμιλλες. Που αποτύπωσαν ανεξίτηλα στις σελίδες της ιστορίας με την γραφίδα τους γυναίκες ανδρείες Ελληνίδες, βιώνοντας το ψυχικό κλίμα της εποχής.

Ακούστε ένα απόσπασμα από τα φύλλα κατοχής της Ιωάννας Τσάτσου.

«Στο σούρουπο, γράφει πήρα τα χαρτιά, και τα χρήματα και ξεκίνησα για το σπίτι της Μαρίας, Πατριάρχου Ιωακείμ 8. Κατέβηκα τη λεωφόρο Αμαλίας, έστριψα στα λυλουδάδικα και προχώρησα στη λεωφόρο Βασιλίσσης Σοφίας. Αραιοί, βιαστικοί διαβάτες με προσπερνούσαν. Ερριχνε μια ψιλή αυγουστιάτικη βροχή. Ξαφνικά το αίμα μου πάγωσε μέσα στις φλέβες μου. Από πίσω μου πολύ κοντά άκουγα τις μπότες του στρατιωτικού που ακολουθούσε τα βήματά, μου. Όπως γύρισα λίγο το κεφάλι είδα ένα γερμανό αξιωματικό που με κοίταγε επίμονα.

Μας πρόδωσαν σκέφτηκα. Τώρα τι θα γίνει; Όλα αυτά τα ονόματα γραμμένα με τις διευθύνσεις τους, έπαιρναν τεράστιες φωτεινές διαστάσεις και γέμιζαν γη και ουρανό. Το καθένα σήμαινε σύλληψη και ανακρίσεις. Η καρδιά μου κτυπούσε να σπάσει. Μπροστά μου έβλεπα ομαδικούς θανάτους. Άκουγα το τόσο γνώριμο, ασήκωτο, τροπάρι των απελπισμένων γυναικών. Το τέλος του κόσμου άνοιγε σα βάραθρο μπροστά μου. Γρήγορα, πρέπει κάτι να κάνω. Πρέπει με κάθε τρόπο, το ταχύτερο, να τσαλακώσω τα τσιγαρόχαρτα σαν μαντήλι να τα φέρω στο στόμα, να τα μασήσω και να τα καταπιώ. Μα η καρφίτσα; Πως θα βγάλω την καρφίτσα που ένωσε τις δύο σελίδες; Ντροπή σου σκέφτηκα να σταματάς στην καρφίτσα. Κατάπνευσε την, πόνεσε, πέθανε. Αυτό είναι δική σου υπόθεση. Τι σημασία έχεις εσύ όταν κρατάς στα χέρια σου την ζωή τόσων ανθρώπων; Τάχυνα το βήμα μου μα κι αυτός το δικό του. Όλο και με πλησίαζε περισσότερο. Ο καιρός είναι λίγος. Θα με συλλάβει σκέφτηκα πάλι. Χωρίς άλλη αργοπορία άνοιξα την τσάντα μου ψάχνοντας δήθεν το μαντήλι μου και μαζί μ' αυτό τσαλάκωνα τα τσιγαρόχαρτα σε κουβαράκι έβηξα λίγο τάχιστα στο στόμα μου και την καρφίτσα μαζί. Ξανάβαλα το μαντήλι στην τσάντα μου. Ήταν η τελευταία στιγμή γιατί τώρα ό Γερμανός ήταν πλάι μου. Παναγίτσα μου! παρακαλούσα κάνε να διαλυθεί το χαρτί, να σβήσουν, να χαθούν τα ονόματα και δοκίμασα να τα μασήσω. Η καρφίτσα μου τρυπούσε τη γλώσσα, τα ούλα, δεν μπορούσα να καταπιώ. Ο Γερμανός τώρα μιλούσε, δεν καταλάβαινα τι έλεγε. Μέσα στο βραδινό αεράκι ένιωθα την αναπνοή του. Η καρφίτσα με τρυπούσε. Ξαφνικά μέσα σ' αυτά που μου μουρμούριζε ξεδιάλυνα δυο γνωστές γερμανικές λέξεις. Είχαμε φτάσει πια στην γωνιά Ηρώδου του Αττικού, στο μέγαρο Πεσματζόγλου. Η δεύτερη πόρτα του είναι η Γερμανική Πρεσβεία. Κι επάνω από την Γερμανική Πρεσβεία, στο τρίτο πάτωμα το σπίτι του παλιού μου φίλου Γιώργου Θεοτοκά. Μια ιδέα με φώτισε. Αν πρόκειται να με συλλάβει θα με ακολουθήσει κι εδώ. Αλλιώς θα ντραπεί, την πρεσβεία του και θα φύγει. Έσπρωξα την πόρτα και μπήκα μέσα. Ανέβηκα τις πρώτες σκάλες ως τον ανελκυστήρα. Εκεί κοντοστάθηκα, δεν με ακολουθούσε. Συνέχισα ν' ανεβαίνω σιγά, πεζή. Σταμάτησα μια στιγμή και αφουγκράστηκα. Κανένας θόρυβος. Είχα στρίψει πια στην σκάλα, δεν με έβλεπε κανείς. Έβγαλα τα χαρτιά, μια άμορφη μάζα από το στόμα, τράβηξα την καρφίτσα και την πέταξα. Ανάπνευσα λίγο και συνέχισα ν' ανεβαίνω. Κάθε τόσο τέντωνα τ' αυτιά μου ν' ακούσω. Απόλυτη σιωπή. Στην γωνιά της πόρτας, είναι ένα σιδερένιο δοχείο που ακουμπούν τις ομπρέλλες. Μέσα έχει χώμα. Στη χούφτα μου κρατούσα ακόμη την άμορφη βρεγμένη μάζα των χαρτιών. Την έκανα χίλια κομματάκια. Σκάλισα το χώμα και τα έθαψα εκεί. Η σιωπή συνεχιζόταν παντού. Κάθισα στο τελευταίο σκαλοπάτι. Τα πόδια μου δεν με κρατούσαν. Εδώ όποιος με δει δεν με μέλει, συλλογίστηκα και πήρα μερικές βαθιές αναπνοές. Ξαφνικά όλος ο κόσμος ήταν δικός μου. Τέτοια χαρά, τέτοια αλαφράδα δεν την είχα ξαναδοκιμάσει. Σαν να μην είχα κορμί. Αν πέθαινα εκείνη τη στιγμή θα έφευγα σαν χαρούμενο πουλί μέσα στον ήλιο. Μια καινούρια ολοκληρωτική ξεγνοιασιά με πλημμύριζε. Να με πιάσουν, να με κρεμάσουν; Τι σημασία; Βγήκα πάλι στο δρόμο. Ερημιά. Που και που κανένας αδύνατος, απογοητευμένος, κακοντυμένος δικός μας. Πως τους αγαπούσα όλους τους δικούς μας! Πετώντας βρέθηκα στο σπίτι μου».

Όμως, την εποχή αυτή ήταν πύρινα και τα άρθρα στις εφημερίδες. Γράφει κάποιος. Συνάντησα γυναίκες που κουβαλούσαν πυρομαχικά. Μια ήταν 38 ετών. Μια μου ειπε, ότι κλείδωσε το μικρό σε μια καλύβα για να βοηθήσει το στρατό. Το βράδυ είδα μια γρηούλα να κρατάει δυο μικρά κι η μητέρα τους ζύμωνε ψωμί για το στρατό με το φως δύο κεριών που είχε μέσα σ' ένα ποτήρι. Άλλη είδηση αναφέρει: «Είδαν οι ατρόμητες γυναίκες τις Πίνδου πως το απότομο ρέμα Βογιούσα εμπόδιζε τους σκαπανείς στη δουλειά τους. Έκαναν αυθόρμητα κάτι που ξανάγινε στον Καλαμά και στον Δρύνο. Μπήκαν οι ίδιες μέσα στα νερά και πιασμένες σφικτά από τους ώμους σχημάτισαν πρόχωμα που ανάκοβε την ορμή του ποταμού και ευκόλυνε τους γεφυροποιούς».

Η στατιστική είναι νέα επιστήμη που αραδιάζει ψυχρούς αριθμούς και μιλάει λακωνικά για τον πόλεμο αυτό ως εξής: Η Γαλλία των 50 εκατομμυρίων αντιστάθηκε μόνο ένα μήνα. Η Πολωνία των 30 εκατομμυρίων άντεξε μόνο 15 ημέρες. Και η Ελλάδα των 7 εκατομμυρίων πολέμησε γενναία εξήμισυ μήνες. Οι αντίστοιχοι, δείκτες είναι:

Γι.ά την Γαλλία 10, για την Πολωνία τρεις, για την Ελλάδα 100. Δηλαδή διπλάσιο ποσοστό από ότι αντιπροσώπευαν όλοι μαζί οι Ευρωπαίοι σύμμαχοι. Και κάτι ακόμη. Όλοι οι άλλοι που πολέμησαν, (όσοι πολέμησαν), είχαν να αντιμετωπίσουν μόνο τον Χίτλερ, ενώ η Ελλάδα πολέμησε με όλον τον άξονα. Τον Μουσσολίνι και τον Χίτλερ. Από την άνοιξη δε του 41, πολεμούσε και τους δυο μαζί, ταυτόχρονα. Τώρα τι έγινε και νικήσαμε; Η απάντηση βρίσκεται στο δυσύλλαβο ΟΧΙ. Σ' αυτήν την τριγράμματη, αδίστακτη απάντησή μας στους Ιταλούς ήταν μαζεμένη, συμπυκνωμένη, σαν μέσα στο άτομο της ύλης, όλη η λάβα του ηφαιστείου της ελληνικής ψυχής. Στην κοφτή λέξη ΟΧΙ κρυβόταν όλη η ολκή, η δύναμη, ο ηρωισμός, η παλληκαριά της φυλής μας από την αυγή της ιστορίας ως τότε. Εκείνο το ΟΧΙ που είπε η ηγεσία του έθνους και το υλοποίησε ο φαντάρος στο μέτωπο και ο λαός στα μετόπισθεν ήταν η πρώτη έκρηξη της πίστεως στο Θεό και στην Υπέρμαχο, Στρατηγό. Και κατόπιν της αυτοθυσίας και της αυταπαρνήσεως. Κάθε άλλη απάντηση στο πως και στο γιατί είναι ψεύτικη, ασύστατη, παραπλανητική, ανιστόρητη. Το '40 κανείς δεν σκεφτόταν τον εαυτό του η την οικογένεια. Όλοι σκέπτονταν Πατρίδα. Έτσι ο κόσμος τότε κατάλαβε πως πρέπει να αγωνίζεται ένα έθνος ολόκληρο. Η κατάπληξη ήταν παγκοσμία και η εφημερίδα Christian Science Monitor έγραφε προφητικά: «Ίσως εκεί πάνω στα βουνά της Ηπείρου κρίνεται όλη η τύχη του πολέμου». Κατά την πρώτη επέτειο της 28ης Οκτωβρίου 1941 ο Άγγλος Υπουργός Emery έλεγε:

-Οι νεκροί, της Ελλάδος δεν έπεσαν επί ματαίω. Η θυσία τους έσωσε το Ιράκ, τη Συρία, την Περσία, τη Μόσχα.

Τη Μόσχα; Ναι, τη Μόσχα.

Και ο Αμερικανός πρόεδρος Φραγκλίνος Ρούσβελτ έλεγε πιο υπεύθυνα:

-Όταν πολλοί άνθρωποι είχαν απολέσει σχεδόν κάθε ελπίδα για τη νίκη ο ελληνικός λαός ετόλμησε να αμφισβητήσει το αήτητον εις τους Γερμανούς αντιτάσσων εναντίον των απάνθρωπων μηχανημάτων του πολέμου, μόνον το ιδιόν των περήφανον πνεύμα της ελευθερίας.

Τέσσερα έτη δουλείας είναι χρόνος μακρός όταν πρέπει κανείς να πεινά και ν' αποθνήσκει, να βλέπει γυναικόπαιδα να σφάζονται, να βλέπει τα χωριά να μεταβάλλονται σε ερείπια και στάχτη. Αλλά ο χρόνος αυτός δεν στάθηκε αρκετός για να σβήσει την λαμπερή φλόγα της ελληνικής κληρονομιάς η οποία δια μέσου των αιώνων edίδαξε την αξιοπρέπεια στον άνθρωπο. Και επιβάλλεται. Όπως ή Ακρόπολις, (συνεχίζει ο Ρούσβελτ), επί εικοσιπέντε αιώνες υπήρξε το σύμβολον των ανθρωπίνων ανδραγαθημάτων μέσα στο πλαίσιο της ανθρώπινης ελευθερίας να καταστεί και πάλιν ο φάρος της πίστεως δια το μέλλον. Η ιστορία μας μπορεί να διαβεβαιώσει τον ευγενή αμερικανικό λαό, έλεγαν τότε, ότι ουδέποτε θα αποβάλλει το ελληνικό έθνος την αξιοπρέπεια που αυτό το ίδιο edίδαξε πράγματι δια μέσου των αιώνων. Τον άνθρωπο με Α κεφαλαίο όπως είχε διακηρύξει ο Ρούσβελτ. Ότι δεν θα σβήσει ποτέ από δική μας προδοσία πάνω στην Ακρόπολη των Αθηνών ο φάρος της πίστεως για το μέλλον της πολιτισμένης ανθρωπότητας.

Εικοσιπέντε αιώνων αφοσιωμένη υπηρεσία φαροφύλακα το εγγυάται.

Κυρίες και κύριοι, η σημερινή επέτειος είναι αφορμή να ακούσουμε άλλη μια φορά τους ήχους του 40.

Στο υπέροχο ποίημα του Οδυσσέα Ελύτη, Άσμα Ηρωικό και Πένθιμο για τον Χαμένο Ανθυπολοχαγό της Αλβανίας, το ποιητικό αυτό σύμβολο του ελευθέρου αγωνιστικού φρονήματος του ανθρώπου, της ψυχικής ανάτασης μπροστά στους κινδύνους και τις απειλές κατά του ανθρωπισμού, διαβάζουμε αποσπασματικά:

«Τώρα χτυπάει πιο γρήγορα το όνειρο μες στο αίμα.
Του κόσμου η πιο σωστή στιγμή σημαίνει.
Ελευθερία!
Έλληνες μες στα σκοτεινά δείχνουν το δρόμο.
Ελευθερία!
Για σένα θα δακρύσει από χαρά ο ήλιος.
Παιδιά, δεν είναι άλλη γη ωραιότερη
του κοσμου η πιο σωστή στιγμή σημαίνει.
Με βήμα πρωινό στη χλόη που μεγαλώνει
ολοένα εκείνος ανεβαίνει.
Τώρα λάμπουνε γύρω του οι πόθοι
που ήταν μια φορά χαμένοι
μες στης αμαρτίας τη μοναξιά.
Γειτόνοι της καρδιάς σου οι πόθοι φλέγονται
πουλιά τον χαιρετούν, του φαίνονται αδελφάκια του,
άνθρωποι τον φωνάζουν, του φαίνονται συντρόφοι του.
-Πουλιά, καλά πουλιά μου, edώ τελειώνει ο θάνατος.
Σύντροφοι, σύντροφοι καλοί μου, edώ η ζωή αρχίζει.
Αγιάζι ουράνιας ομορφιάς γυαλίζει στα μαλλιά του.
Μακριά χτυπούν καμπάνες, καμπάνες από κρύσταλλο
αύριο, αύριο, αύριο.... το Πάσχα του Θεού.
Οι καμπάνες λένε γι αυτόν που μήτε καν πρόφτασε να τελέψει
για τα μεγάλα μάτια του όπου χώρεσε η ζωή,
τόσο βαθειά που πια να μη μπορεί να βγει ποτέ της.
Ο Ήρωας ανθυπολοχαγός που έπεσε στην Αλβανία
κι ο κάθε Έλληνας πολεμιστής που έπεσε για την πατρίδα
ανεβαίνει μοναχός κι ολόλαμπρος
τόσο πιωμένος από φως που φαίνεται η καρδιά του.
Φαίνεται μες στα σύννεφα ο Όλυμπος ο αληθινός
και στον αέρα ολόγυρα ο αίνοσ των συντρόφων.
Τώρα χτυπάει πιο γρήγορα τ' όνειρο από το αίμα.
Μακρυά χτυπούν καμπάνες από κρύσταλλο
αύριο, αύριο, αύριο λένε.... το Πάσχα του Ουρανού».

Κυρίες και κύριοι, ας αφουγκραστούμε τους ήχους της καμπάνας για τη λευτεριά.
Μας χρειάζονται και σήμερα.

Μαρία-Ελευθερία Γ. Γιατράκου

Επιμέλεια-εκτύπωση: Περιοδικό «Δάφνη»
Μη κερδοσκοπική εταιρεία
Υπεύθυνος έκδοσης: Βαγγέλης Ρουφάκης
Ασπώνυς Χίος 82100
Τηλέφωνο (0271) 78353 Κληρώ 0945 871187
E-mail: yroufak@dafenet.gr

Ιανουάριος

Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

Φεβρουάριος

Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

Μάρτιος

Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

Απρίλιος

Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

Μάιος

Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

Ιούνιος

Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

Ιούλιος

Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

Αύγουστος

Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

Σεπτέμβριος

Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

Οκτώβριος

Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

Νοέμβριος

Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

Δεκέμβριος

Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				